

גליון תשנ"ג (שנה ט"ז)

חג השבועות תשע"ט

ג. ע"פ מה שכתבו המפרשים החיד"א בספרו כסא דוד דרוש ד' ובפני דוד משפטים א' דטענתם המלאכים היו ע"פ מה דקימ"ל חו"מ סימן קע"ה דבן המיצר מסלק הלוקח, משום ועשית הישר והטוב, וכיון שהמלאכים שוכנים בשמים עם התורה הם קודמין, לעם ישראל שהם רחוקים במיקום מן התורה, אמנם מצינו ב"ב ה' ע"מ א' רש"י שם שאם היה הלוקח עני והמצרן עשיר, אין בזה משום דינא דבר מצרא, ולפי זה יש לומר שידעו המלאכים והבינו שכלפי אומות העולם הם בגדר עשירים, שהרי הם אומרים שירה לפני הקב"ה, ואילו האומות הנבערים מדעת ורחוקים מהקב"ה הם בגדר ענים ולא שייך בהם דין בר מצרא, ורק כלפי בני ישראל עם קרובו שהם בגדר עשירים היו המלאכים סבורים ששייך בהם דינא דבר מצרא, כך תירץ ביציב פתגם לחג השבועות ממרן בעל הדברי יציב ז"ע ע"מ רמ"ד, והא דבאמת המלאכים אינם צודקים עם הטענה של דינא דבר מצרא, עיין בספר מעדני אשר מתן תורה ע"מ ל"ט עשרות תרוצים נפלאים בענין זה.

ד. הפחד של המלאכים היה בגלל שידעו שיהודי כשלומד תורה הוא יכול להגיע לקרבת אלוהים יותר ממלאכי השרת, כמו שכתב האור החיים הקדוש בפרשת יתרו על הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" וז"ל ואתם, לבל יחשבו כי דבריו להם על העתיד לבה בעלות הנפש אחר הפרדה מהגוף ישיג הרוחניות מעלות הסדורות אבל בחיים חיותו תרחיק הדעת השגה זו, לזה אמר ואתם פירוש אתם בעצמיכם בעלי גויה תשיגו מעלה זו, ומצינו שהצדיקים השיגו מעלה זו שנקראים מלאכים וקדושים, כי באמצעות התורה תגדל ותעלה מעלת האדם עד אין קץ למעלה מהמלאכים סנהדרין צ"ג א' וזה לך האות כי ה' בחר ליותר מעלה לקדושת מקום כבודו עם ישראל, הא למדת כי הם למעלה מהם כי מעלין בקודש וכו', אבל זה רק אם לומדים תורה עם יראת שמים וזה שייך רק אצל עם ישראל עם הנבחר, משא"כ באומות העולם, אפילו כשהם לומדים תורה אין הם מתקרבים בכזאת קרבת אלהים, לכן לא היה איכפת למלאכים שהגויים יקבלו את התורה, משום כשגוי לומד זה לא יקדם אותו לאף מקום, מעדני אשר, מתוך שיחת הכנה לחג מתן תורה בבית המדרש צאנו בית שמש האי שתא.

מדוע המלאכים לא התנגדו כשרצה הקב"ה לתת את התורה לגויים רק כשרצה לתת לישראל?

אי תא בגמ' שבת פ"ח עמוד ב' אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים.

יש להקשות: מדוע כשחזר הקב"ה על כל האומות העולם אם הם רוצים לקבל התורה כמבואר בגמ' ע"ז ב' ע"מ ב' אז לא קטרגו המלאכים תנה הודך על השמים, ורק כשרצה הקב"ה לתת את התורה לישראל אז קטרגו, וכי אומות העולם עדיפא מישראל, כך מקשה המהר"ל צינץ בדרוש שני למתן תורה, וכן בישמה ישראל חג השבועות ע"מ ח', וכן ביציב פתגם לחג השבועות ממרן בעל הדברי יציב ז"ע ע"מ רמ"ד.

איכא כמה תרוצים:

- א. הם ידעו שלאומות העולם קבלת התורה לא יצא לפועל לכן לא התנגדו לזה, משא"כ לישראל עם הנבחר ידעו המלאכים שיש סיכויים גדולים שהם יקבלו את זה לכן התנגדו בכל כוחם, כך תירץ המהר"ל צינץ בדרוש שני למתן תורה.
 - ב. ע"פ מה דמבואר במדרש שיר השירים ג' דלאומות העולם לא רצה לתת רק מצות גלמות, היינו שלא יתא להם שום כח לחדש דבר רק מה ששמעו מפורש, אבל לישראל מבואר במדרש שיר השירים ט"ו ג' שכשהמלאכים שואלין להקב"ה מתי נתקדש החודש ואמר להם אני ואתם נלכה לבית דין של מטה, וישראל קא מקדשו להו לזמנים, וכן בכל המצוות ובכל פירושי התורה מבואר בשנים עשרה דרשות להר"ן סוף דרוש ג' שניתן לישראל כח הפירוש ולכן אין משגיחין בבת קול, ותורה לא בשמים הוא בתנורו של עכנאי ב"מ נ"ט ועל זה קטרגו המלאכים ואמרו אשר תנה הודך דייקא, הוד התורה תן לנו, משא"כ באומות העולם נשאר הוד התורה בשמים, כך תירץ בישמה ישראל חג השבועות ע"מ ח'.
- ובזה מתורץ:** מה שהקשה לי אחי יקירי הגאון רבי יצחק שמואל שוורץ שליט"א רב ביהמ"ד חיסדא וראש כולל עמק התורה, דמדוע על השבע מצוות בני נח שקיבלו הגויים לא טענו המלאכים תנה הודך, ולפי הנ"ל אתי שפיר דהם קיבלו את המצוות בלי כח לפרש.

וביסוד זה מתרץ בשו"ת דברי יציב יור"ד סימן קס"ה את הקושיא המפורסמת איך מברכים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, הרי מבואר בגמ' ע"ז ע"מ ב' דהקב"ה סיבב בין כל האומות העולם ורצה לתת להם את התורה, ולפי הנ"ל אתי שפיר דלא נתן להם את הכוח לפרש, משא"כ לנו, עיין בספר מעדני אשר מתן תורה ע"מ קל"ד עוד כמה תרוצים נפלאים.

האם עם ישראל ישנו בדווקא בשעת מתן תורה כדי להיות יותר קרוב להקב"ה מהמלאכים?

החיד"א בספרו דבש לפי מערכת ש' אות מ"ב ובדברי מהר"ח ז"ל אלו, אמר כ"ק אאמו"ר הגהצ"ה זצלה"ה הי"ד טעם לשינת ישראל קודם מתן תורה, דהנה המלאכים טענו מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים, ובזמן שהנשמה מחוברת להגוף יש מקום לטענתם שהם יותר ראויים לקבל התורה, לכן עשו ישראל עצה זו שהלכו לישן, שאז הנשמה עולה למעלה בלי הגוף, והראו בזה שנשמות ישראל יותר קרובים להשי"ת מהמלאכים וראויה התורה להנתן לנו יותר מלהמלאכים, ודפח"ח ז"ע.

גליון זה נודב ע"י ידידנו
 הרה"ג **אליעזר גוטליב** שליט"א ליקווד
 לרגל שמחת אירוסין בנו
 הבה"ח המופלג בתור"ש כמר **שלמה נ"י**
 ע"ב בת הרב **לייבש ברקוביץ** שליט"א בורו פארק
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
 ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו שלוחא דרבנן
 מגדולי עסקני היהדות החרדית בלונדון
 מכתת רגליו בכל קהילות הקודש
 להרבות השראת שכנתו בכל מקום
 ע"י טהרתן של ישראל
 העומד לימין המערכת בעצה ובמעש מיום הקמתו
 הגאון **מרדכי הלל זלמן ראטה** שליט"א לונדון
 לזיכוי רבבות לרגל חג השבועות
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

מדוע היה צריך כפיית ההר כדי שיקבלו התורה

הרי כל קיום העולם היה בסכנה בלי התורה?

איתא בגמ' שבת פ"ח ע"א ויתיצבו בתחתית ההר, א"ר אבדימי מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם.

יש להקשות: מדוע היה צריך לכפות את ההר כגיגית כדי להפחידם שיצטרכו לקבל את התורה, הרי איתא בגמ' שם אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, וכיון שאם לא יקבלו את התורה כל העולם נחרב ומתים כולם, מדוע היה צריך שוב לכפות את ההר, כך מקשה המהרש"א ע"ז ב' ע"מ ב', וכן הצ"ח שבת פ"ח ע"מ א', וכן חתם ספר בתורת משה בהפטורה לפרשת נח, וכן בקגאת סופרים בהשמטות לנדרי זרוזין סימן ס"ה.

איכא כמה תרוצים:

א. הוכרח לכפות ההר עליהם דבלאו הכי היו משה ואהרן ובניהם מקבלים התורה ולא היה העולם חוזר לתוהו ובוהו, כך תירץ בפענח רזא על התורה, וכן בר' חיים פלטיאל על התורה.

ב. מה שהתנה בשעת הבריאה אינו נקרא עקירת טבע הבריאה שהרי התנה כן מתחילה והטביע זה בטבע מעשה בראשית שיחזרו לתוהו בששה בסיון ההוא אם לא יקבלו התורה, אבל כיון שאז ביום ההוא נתבסס העולם, אף שביד הקדוש ברוך הוא לשנות הטבע לגמרי מ"מ אין זה רצונו כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד על מכונו עד עת קץ, ואם כן אף שאז היה עת רצון לפניו להחזיר העולם לתוהו דכן התנה, מ"מ אח"כ לא יהיה זה לרצון, ויסרבו שוב לקבל בערבות מואב, לכן עשה הקדוש ברוך הוא במעמד הר סיני דבר חדש לגמרי לכפות ההר כגיגית כדי שגם לעתיד יהיה מורא זה על ראשם, כך תירץ הצ"ח מסכת שבת דף פח עמוד א'.

ג. אין זה סותר הא דקאמר דיחזור כל העולם לתוהו ובוהו דה"נ קאמר הכא שיחזור כל העולם לתוהו ובוהו דהיינו לפי טבע הבריאה שהיה העולם כולו מים במים, וחסד אלהים היה בשביל האדם שיקוו המים למקום אחד ואם לא תקבלו התורה יחזור לטבעו תוהו ובוהו ושם תהא קבורתכם ולהכי אמר משמים השמעת דין על הארץ שתחזור לדינה ולטבעה ואז הארץ יראה שתחזור לטבעה שיעלו המים עליה, כך תירץ המהרש"א ע"ז ב' ע"מ ב', וכן תירץ בישמח משה פרשת יתרו.

ד. לא סגי בתנאי של יום הששי וכו', משום שהתוס' הקשו בד"ה כפה עליהן וכו', אעפ"י שכבר אמרו נעשה ונשמע שמא יהיו חוזרים כשיראו אש הגדולה וכו', והנה נעשה ונשמע אמרו בחמישי בסיון כמו שפירש"י פרשת משפטים שמות כ"ד, ד' וכשהגיע ששה בסיון ולא חזרו בהם כבר נתבסס העולם, וכשנתן להם התורה בשבעה בחודש כבר נתקיים התנאי של מעשה בראשית, שהרי לא חזרו בהם בששה בחודש, ועתה כשיראו אש הגדולה יחזרו בהם, לכן כפה ההר כגיגית, ולעולם שלא רימו להם על העתיד, כך תירץ הצ"ח שבת פ"ח.

מדוע לא נחרב העולם אחרי שקבלו ישראל את התורה

הרי מעשה אונס אינו נחשב מעשה?

איתא בגמ' שבת פ"ח ע"מ א' אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

יש להקשות: הרי קימ"ל בגמ' כתובות ג' ע"מ א' דבכל הענינים יש אונס, וקשה מתנאי שהתנה הקדוש ברוך הוא עם שמים וארץ אי יקבלו ישראל את התורה מוטב, והרי ישראל לא קבלו אלא באונס כפיית ההר כגיגית, כך מקשה החתם סופר כתובות ג' ע"מ א'.

ומתריך: דדוקא שב ואל תעשה מהני טענת אונס כגון אם לא באתי ולא בא, אבל בא באונס כל שהוא קום ועשה, כיון שנעשה מעשה אין אונס כלל וקבלת התורה עשיית המעשה הוא והא דרחמנא פטרי לאונס גבי ולנערה לא תעשה דבר, התם שאני דהמעשה אינו נחשב למאומה דרחמנא לבא בעי ועיקר קיום המצות בלב, ואי לאו חומר עריות לא ה' צריכים קרא לזה.

האם לימוד התורה גורם לאדם שירתח או מרגיע אותו?

איתא בגמ' ביצה כ"ה ע"מ ב' תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין.

וברש"י שם שהן עזים וז"ל ונתנה להם תורה שיעסקו בה, והיא מתשת כחם ומכנעת לבם.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' תענית ד' עמוד א' אמר רבא האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ליה, שנאמר ירמיהו כ"ג הלוא כה דברי כאש נאם ה', וברש"י אורייתא מרתחא ליה וז"ל שיש לו רוחב לב מתוך תורתו, ומשים ללבו יותר משאר בני אדם, וקא משמע לן דחייבין לדונו לכף זכות, חזינן דהתורה מרתחא את האדם ולא מרגיע אותו, כך מקשה הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו נדרי זרוזין נדרים כ"ב, וכן עבודת עבודה ע"ז ד' ע"מ ב'.

ומתריך: דהנה בתורה יש שני חלקים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, והנה תורה שעל פה נמשל לאש, ולכן אמרו חז"ל דתלמיד חכם שרתח היינו מי שיודע תורה שבעל פה, אורייתא הוא דקא מרתח ליה, אבל תורה שבכתב נמשל למים וזה משבר עיזון, ולכן דייקו חז"ל בלשונם ואמרו לא ניתנה תורה לישראל אלא מפני שהן עזין דנתנה לא שייך רק בדבר הניתן מיד ליד, וזה תורה שבכתב, אבל בתורה שבעל פה לא שייך נתינה, עיין בשו"ת בעמודי אש בהקדמה שמאריך שבין תורה שבכתב ובין תורה שבעל פה נמשל לאש.

מעדני אשר: נראה להעיר דהתורה מחלישה את העזות למדות רעות, אבל החום הרוחני ללימוד התורה שירתח בתורה זה עושה התורה, א"כ אין זה סתירה.

"אחד עשר מי יודע"

ישמח לב מבקשי ה'

אי"ה בשבועות הקרובים יופיע כרך "האחד עשר" מסדרת הספרים **מעדני אשר**

על כל חמשה חומשי תורה והמועדים

שכבש את עולם התורה ברחבי תבל

מאות חקירות פינקטיות בשאלות אקטואליות בהלכה

על פי סדר הפרשיות המשעשע כל תלמיד חכם

כל מי שמעוניין ליטול חלק בהוצאות הספר ולהנציח את קרוביו

יפנה לטל: 053-3166560

גב לרבים הפונים לעת עתה אין להשיג שום ספר מכל ספרי המכון שיצאו לאחר שאולזו מהשוק חוץ מחג הסוכות שיצא השנה

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' **מרדכי זיסקינד הגר שליט"א**
מנהטן

משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

שאלות וחידות בעניני מגילת רות

א חידה. באיזה דבר היו שווין ימי שפוט השופטים לדור החורבן של בית המקדש השני.

ב חידה. היכן רמזו כאן במגילת רות שאם אין תורה אין קמח.

ג חידה. לגבי איזה דבר נעמי ויעקב אבינו שוין.

ד חידה. כמה שנים חיה רות.

ה לפני עוור לרות. (פרק א טו) וְתֹאמַר הֲנִי שָׁבָה יְבִמְתָךְ אֶל עַמּוּהָ וְאֶל אֲלֹהֶיהָ שׁוֹבִי אַחֲרַי יְבִמְתָךְ: צ"ע למ"ד שמחלון וכליון גיירום ורק אח"כ נשאו נשים הללו אין נעמי הצדקת הכשילה אותה ואמרה לה שובי אחרי יבמתך שתלך לבית אביה הרי כבר נתגיירה?

ו הזהירה על עבודת כוכבים. כתב רש"י [א פסוק טז] על הפסוק באשר תלכי אלך, שהודיעה לה את המצוות ובתוך הדברים, אסור לנו עבודת אלילים אלהיך אלה, וצ"ע הרי בלאו הכי גם גוי אסור בע"ז והיתה צריכה להודיעה רק דברים שאינם מז' מצוות דבני נח.

ז מחשבה טובה בגוי הבא להתגייר. רש"י [א יט] ותלכנה שתיהם - אמר רבי אבהו בא וראה כמה חביבים הגרים לפני הקדוש ברוך הוא כיון שנתנה דעתה להתגייר השוה אותה הכתוב לנעמי: ויש לעיין במה דקאמר דכיון שנתנה דעתה להתגייר השוה הכתוב אותה לנעמי והרי ע"י בתוס' קידושין דף לט דכתבו וז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב וכו' ומחשבה כוכבים איפכא מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב וכו' ומחשבה טובה של עובדי כוכבים אין הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב וכו' יעו"ש והרי מכיון דרות עדיין לא נתגיירה אלא דבאה להתגייר אבל באותו הזמן הרי עדיין היתה נכרית וא"כ הרי לגבי דידיה אין המחשבה טובה נחשבת למעשה וצ"ע

ח תקנו לשלום לחבירו בה'. [ב ד] וְהִנֵּה בָעוּ בָא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמְרוּ לְקוֹצְרִים יִקְחָךְ עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִבְרַכְךָ יְקוֹק; ובגמ' מכאן שבועז תקן לשאול שלום בשם ויש לעיין בזה מהא דאיתא בנדרים דף י' וטעמא מאי תקינו רבנן כינויין הלא לימא קרבן ולימא קרבן דילמא אמר קרבן לה' ולימא קרבן לה' דילמא אמר לה' ולא אמר קרבן וקא מפיק שם שמים לבטלה וכו'. והרי עכ"פ נתבאר מזה דלא יאמר אדם לה' קרבן ומשום דחיישינן מאיזה טעם אונס וכדומה לא יספיק להשלים דיבורו והיינו שלאחר שאמר לה' לא יאמר קרבן ונמצא שהוציא שם שמים לבטלה, ואם כן הרי יש לעיין כאן במה שאמר בעוז לקוצרים ה' עמכם ולכאורה היה לו לומר עמכם ה' דהרי גם כאן יש מקום לחשוש דאולי יאמר רק את השם ולא יספיק לומר הברכה דעמכם ונמצא שהוציא שם שמים לבטלה.

ט חידה. מי תיקן לקרוא מגילת רות בחג השבועות.

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הוזכר ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח תמוז

איך אנו אומרים בשבועות זכר ליציאת מצרים

הרי מטרת יציאת מצרים בשביל קבלת התורה?

יש להקשות: על מה שאומרים בחג השבועות זכר ליציאת מצרים, הרי כתוב בפסוק שמות ג' י"ב וזה לך האות בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה, חזינון שהעיקר היא קבלת התורה ולא יציאת מצרים, כך מקשה בחדושי הר"ם על שבועות ע"מ שט"ז.

איכא כמה תרוצים:

א. כל זמן שלא קיבלו ישראל את התורה לא היה יציאת מצרים כלל, ועיקר היה בשעת קבלת התורה שנפסקה זוהמתן, כך תירץ בחדושי הר"ם על שבועות ע"מ שט"ז.

ב. כיון שעיקר יציאת מצרים היה על כוונה זו של קבלת התורה, וזהו זכר ליציאת מצרים כי על ידי זה נתעורר פנימיות של יציאת מצרים, ואין הפירוש לזכור זה, רק כי זכרון הוא ענין עמוק בלב האדם שכל נפשו ולבו דבוק בזה ויהיה פנימיות של יציאת מצרים בזכרון, וזה גם כן זכר למעשה בראשית שכתוב גבי שבת, כך תירץ בחדושי הר"ם על שבועות ע"מ שט"ז.

ג. ע"פ מה שכתב החיד"א בספרו כסא דוד דרוש ח"י לשה"ג בשם ילקוט דוד וז"ל, טעם לגלות מצרים, דהתורה רוחניית ואינה חלה על האדם שיש לו מחשבות רעות ויצר זונה כי התורה כולה טהורה, וזהו טעם שאומות העולם לא יכלו לקבל התורה, ולכך הכניע הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות מצרים להחליש כח היצר הרע ותוכל לשכון במ התורה, והבני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ט' מביאו וכתב דבעצם היה בהמרירות טובה לכלל ישראל שהיה כור הברזל שהיה מכינס להיות עם ה' ולקבל התורה, לפי הנ"ל אפשר דהכוונה בזכר ליציאת מצרים להזכירנו שצריכים ללמוד תורה בטהרה עם יראת שמים שלכן שיעבד אותנו במצרים, מעדני אשר.

מדוע החג נקרא מתן תורה ולא קבלת התורה?

יש להקשות: מדוע נקרא החג מתן תורתנו ולא קבלת תורתנו כמו שאמר התנא אבות פרק א' משנה א' משה קיבל תורה מסיני, וכן בפייטן "עליונים ששו בקבלת תורה הכתובה מסיני" ולמה אנו מזכירים הנתניה, כך מקשה הגאון רבי שלמה קלוגר וצ"ל בספרו קהלת יעקב שבועות ע"מ שפ"ג, וכן החידושי הר"ם על חג השבועות, וכן בשם משמואל פרשת תרומה.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת פ"ח ע"מ א' מכאן מודעה רבה לאורייתא, וא"כ לא שייך לברך על הקבלה דהקבלה היא באונס, רק במשה רבינו אמר שפיר משה קיבל תורה מסיני דהוא קיבלה ברצון, אבל ישראל קבלוה באונס, וכן עליונים ששו, במי שקיבל ברצון, אבל כל אחד אי אפשר לומר קבלת תורתנו, דדילמא היה הוא ממי שקבלוה באונס ולכן זכר רק הנתניה, דנתניה שלו יתברך היה ברצון, כך תירץ הגאון רבי שלמה קלוגר וצ"ל בספרו קהלת יעקב שבועות ע"מ שפ"ג.

ב. לפי שבכל דור ודור יש צדיק אחד שהשי"ת נותן תורה על ידו כמו שכתוב משלי י"ב וצדיק יסוד עולם, ואנו מקבלין מאותו צדיק, כך תירץ בחדושי הר"ם על חג השבועות.

ג. מפני שרק הנתניה היתה אז, אבל הקבלה היא תמיד בכל עת שאדם לומד תורה, והדברים מובנים בפשיטות, שאם יושם לפני האיש לאכול כל מעדני עולם והוא יתעצל לתת לתוך פיו ימות ברעב, כן מתן תורה היה מציאות המזון שניתן לפני האיש, ובכל עת שהוא לומד כאילו מתפרנס מן המזון, ובכן רק נתנית מציאות המזון היתה בעצרת, וזה מתן תורה, אבל הקבלה היא בכל עת שהוא מתפרנס ממנה, ואם יתעצל מלהתפרנס ממנה אין לו כלום, כך תירץ בשם משמואל פרשת תרומה, בשם זקינו האדמו"ר מקאצק וצוק"ל.

תגובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש

לברורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

מכתבים למערכת

האם כשהבכורים עשו את העבודה גם לבשו בגדי כהונה

מה שחקרתם בשם אחורונים האם כשהבכורים עשו את העבודה גם לבשו בגדי כהונה או דילמא זה רק נאמרה לכהנים אבל הבכורים עשו את העבודה בלא בגדי כהונה.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דישיבת מיר,

לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוורא, קנין תורה פסגות ירושלים {כדור} נראה להעיר, דלא הלכו בבגדי כהונה, ע"פ מה דמקשה בגמ' ע"ז ל"ד ע"מ א' במה שימש משה רבינו בשבעת ימי המילואים, וכתבו התוס' שם דאי אפשר לומר ששימש בבגדי כהונה שעדיין לא נתקדשו בגדי כהונה וכפירוקו היה נחשב כמו במה ואין בגדי כהונה בבמה כדאמר בגמ' זבחים ק"ט ולפי זה כשעשו הבכורים העבודה היה לפני בניית המשכן ודאי לא הלכו בבגדי כהונה שהרי עדיין לא נתקדשו הבגדי כהונה לפני הקמת המשכן כמו שכתבו התוס' וגם כן אז כשלא היה עדיין המשכן כשהקריבו הבכורים היה רק בבמה ואין בגדי כהונה בבמה, ואפשר ששמשו בחלוק לבן כמו שאמרו בגמ' שם בע"ז כמו ששימש משה.

הגאון דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

נראה להעיר, דהרי כאשר שימש משה בשבעת ימי המילואים לא לבש בגדי כהונה.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א גוהרן

נראה להעיר, דהנה החינוך מצוה צ"ט אומר שני טעמים למה נצטוו הכהנים ללבוש בגדי כהונה, (א) כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו וכוונותיו, והשליח המכפר צריך להתפייס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה, על כן ראוי להתלבש בגדים מיוחדים, שכשיסתכל בכל מקום שבגופו מיד יהיה נזכר ומתעורר בלבו לפני מי הוא עובד, וזה ענין תפילין שצונו הכל להניח בקצת הגוף שהיה לזכרון מחשבת הכשר, ע"ש באריכות. ונראה שלפי אותו טעם מסתבר שגם הבכורים היו צריכים ללבוש בגדי כהונה כדי לעורר את לבם, (ב) שיש כבוד לבית ולעבודה בהיות העובד מלוכב בלבוש מיוחד לעבודה, וכעין זה מובאר במורה נבוכים ח"ג פמ"ה. ונראה שלפי אותו טעם לא היו הבכורים צריכים ללבוש בגדי כהונה כיון שהם לא עשו עבודה במשכן או ביהמ"ק אלא בבמות.

מדוע ניתנה תורה במדבר ולא במקום ישוב

מה שהקשתם בשם המדרש מדוע ניתנה תורה במדבר ולא במקום ישוב, וכנתתם אחד עשר טעמים.

הרה"ג רבי ישראל יצחק שטוהקמר שליט"א בית שמש

ראיתי פעם מהגאון רפאל שמעון הירש זצ"ל דכל מדינה יש להם את הגאון שהם את המדינה, לכן נתנו דווקא במדבר כדי להראות הגאון והסמל של ישראל זה התורה ולא שום מדינה.

הרה"ג רבי מרדכי שטיינמן שליט"א כולל עצי חיים דסאטמאר בני ברק

נראה לתרץ, דהנה כתוב בישמח משה פרשת תרומה להסביר את הפסוק תהילים ק"ט "נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לי בני המה" וכשנאדם לומד מתוך אהבה ושמהו אז לעולם ילמד ושום דבר לא יפרע לו, והנה ביטב לב פרשת לך מסביר את דנחלק במשנה ברכות י"א ע"מ א' איך מותר לקרוא קריאת שמע דבית שמש אסבירא ליה. בערב כל אדם יטה ויקרא, ובבקר יעמוד, ובית הלל אומרים כי אדם קורא כדרכו, דבית הלל בחינת אהבה יכול לקרוא קריאת שמע אפילו בהליכה, והנה לפי זה שמעתי בשם הראש ישיבה של סאטמאר שליט"א ליישב קושיית האחרונים איך מברכים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, הרי מובאר בגמ' ע"ז ע"מ ב' דהקב"ה סיבב בין כל האומות העולם ורצה לתם להם את התורה, ותירץ הדבחינה הזאת שילמדו את התורה אף בדרך בחינת אהבה, זה נתנו רק ליהודים, לכן אפשר שלכן נותנו את התורה במדבר להראות את האהבה שאפילו בדרך גם אפשר ללמוד תורה.

הרה"ג רבי אהרן שושיצקי שליט"א בני ברק

נראה לציין את דברי האלשיך בשלח פרק ט"ז וז"ל או יאמר במדבר, למה שהיה במדבר, כי שם קבלו את התורה. לרמזו כי ככה יעשה יתברך לתופסי התורה שיבטחו בה' והוא יכלכלם. כי ממכון שבתו ישגיח, מעין המן ההוא, כי הרבה פתחים למקום.

הגאון מתתיהו ישראל הורוויץ שליט"א לייקוד מחבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות

נראה לציין עוד תירוץ מה שכתב האור החיים הקדוש ויקרא ט"ז כ"ז וז"ל יאירו עיני בדברי אנשי אמת שונים בש"ע נהרין של תורה שאמרו כי המדבר הקרוב הוא מקום ס"מ הרשע, ואולי לכך בחר הקב"ה ליתן את התורה במדבר דייקא להורות לישראל שבכח התורה יוכלו להתגבר ולמשול על היצה"ר כמ"ש חז"ל בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין וכי.

הבה"ח קלמן לייב גראס נ"ל בן כ"ק אדמו"ר מתולדות משה שליט"א ישיבת עץ חיים דבאבוב

נראה לציין מה שכתב במכילתא דרשב"י, דמה מדבר ריק מכל המענינים כך אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמונע את עצמו מכל המענינים, וכדאיתא בתוס' כתובות ק"ד בשם תנא דבי אליהו, וז"ל: עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מענינים לתוך גופו.

הבה"ח יהושע העשיל ברנדווין נ"ל ישיבת מעלות נפתלי

נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב הרמב"ם הלכות דעות פרק פ"ח הלכה א' ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישיב במדינה אלא אם כן נתערב עמו ונתנה במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מ"י נתנינו במדבר מלון אורחים.

תינוק חולה שאי אפשר למולו עדיין והגיע זמן הפדיון האם אפשר לפדותו אע"פ שלא נימול

מה שדנתם בשם הפוסקים בתינוק בכור שנולד שהיה חולה ולא היו יכולים למולו עדיין והגיע זמן הפדיון, האם מותר לפדותו אע"פ שאינו נימול, משום כהנהגת מצוה בשעתה או דילמא כיון עדיין לא נימול ולא נכנס לברית אין מצות פדיון הבן.

הגאון הנפלא רבי ישראל שוויץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"צ אוצר התוספים, שער הוראה, נוש שמונים, ראש כולל דברי חיים

הנה נשאלתי בתינוק שהיה חולה ולא יכלו למולו רק ביום ל"א שחל אז זמן הפדיון מה יעשו קודם, והאם מותר לעשות הסעודה ביחד, והשבתי מדברי מהראנ"ח שהבאתם שכתב שיש להקדים מצות המילה משום דהמילה היא אות ההכנסה בדת וקבלת מלכותו ית' עליו, ואלמלא קבלת הברית וההכנסה בברית אברהם אבינו אין חיוב למצות פדיון כלל, ובדרך שאמרו במדרש קבלו מלכותי ואחר כך קבלו גזרותי שאם מלכותי אינכם מקימים, גזרותי היאך מתקיימין, עכ"ל, ודברי מהראנ"ח הובא להלכה בש"ך סימן ט"ה סק"כ, ובשו"ת תורה לשמה סימן תר"ח כתב שלכן מקדים מצות מילה מפני שהיא קדמה למצות הפדיון בעולם, ונאמר במסכת פסחים ק"ז ע"א שכל מצוה שנתחייב בה ראשון אפילו שהיא דרבנן, קודמת למצוה שנתחייב בה לאחר מכן, ועיין בברכי יוסף יורה"ד סימן רס"ב סק"ג מה שכתב רביה לדברי הראנ"ח, ועיין בשו"ת יהודה יעלה יורה"ד סימן ת"ח כתב שנוסף על טעמו של הראנ"ח יש עוד טעמים למה צריך להקדים את הברית לפדיון, א' משום שהברית מקודש שדוחה שבת, משא"כ פדיון אין פודין בשבת, וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו, ב' שמיילה נגד פדיון הבן הוא יותר ממהלך, דפדיון רק בולד א' פטר רחם הוא, אבל מילה היא בכל הבנים, ופדיון אינו בכהנים ולוים, והוא ליה עשה שאינו שוה בכל, ומה שהראנ"ח היה צריך לומר את טעמו משום שמילה היא הכנסת אות בריה, הוא משום שהפדיון הוא בזמנו ומילה הוא שלא בזמנו אית לן למימר חביבה מצוה בשעתה ופדיון קודם לתדיר ומקודש, יעו"ש, ועיין בשו"ת גנזי יוסף שוויץ סימן ע"ג ע"ב שכן הורו למעשה הבד"ץ בעיה"ק ירושלים כאשר הובא בקובץ תורה מציון שנה א. ג סימן י' ולגבי הסעודה אם יעשה בפעם אחת, אם היא בזה משום אין מערבין שמחה בשמחה, עיין תוספות מהר"ם קט"ו ע"ב סעודת פדיון הבן צריך עיון אם מותר לעשות במקום ואין לומר לא זמנה קבוע תינה בזמנה שלא בזמנה היא"ה יא מותר ונראה לי דקיימא לן כרב אשי דדרשי תהי"ה פסק"ה ושם בתוך ולא באשתי ואינו אסור לערב שמחה בשמחה וע"ל דלא חשיבי שמחה בשמחה כי אם סעודת נישואין לבד ע"כ, ועיין מג"א סימן תתקפ"ח סק"י וראיתי במג"א אורח חיים אשל אברהם סימן רמ"ט סק"ה: כתב אם עבר זמן פדיון הבן ביום ל"ב ונתרפא בו ביום בערב שבת, מלין ופודין בו ביום, וסעודה אחת עולה לשניהם, עיין ש"ך יורה"ד דעה סימן שאת י"ב ר"ט ולפי"ז יש להורות דיעשה סעודה אחת לברית מילה ולפדיון הבן, ועולה לשניהם.

הגאון משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה להעיר דיש סוברים בדעת הראנ"ח דבכור שלא נימול אינו חייב בפדיון, כיון דהוי ערל, וכמ"כ בספר פ"א ארזים שערל פטור מפדיון והביא רביה מדברי השאלות במדבר סימן ק"ח שיש גי'א ששטעם של פדיון הבן משום שאחר מכת בכורות נעשו הבכורות ככהנים הראויים לעבודה, ואח"כ הרחיקו הקב"ה מעבודתו ולכן נצטוו ישראל ליתן פדיון חלף עבודתם, וא"כ בכור ערל שאינו ראוי לעבודה ממילא לא נתחייב בפדיון. וכ"ה בספר יוסף אומץ.

הרה"ג יחיאל ליבסטר שליט"א בני ברק

נראה להעיר רבשו"ת דברי יצ"ב יורה"ד דעה סימן קצ"ו סק"ז כתב בודאי שאין להמתין עם הפדיון עד אחר הברית מילה דכולי האי לא משהינן.

מדוע אחד מקניני התורה לעשות עצמו כמדבר

מה שהקשתם בהא דאיתא בגמ' נדרים נ"ה עמוד א' כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל, תורה ניתנה לו במתנה, דמה הכוונה שעושה עצמו כמדבר וכנתתם כמה פרושים.

הגאון רבי שמואל יעקב לנדא שליט"א רב ביהמ"ד המדול יד כהן תחסידי בעלזא בית שמש

נראה לציין, פירוש נפלא שמעתי מ"כ מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א לפרש את דברי חז"ל שאין אדם קונה את התורה אלא א"כ משים עצמו כמדבר, ואמר אדם שהולך במדבר יודע שאם ירצה לדעת מה מותר ומה אסור חייב ללמוד לבד כי אין לו על מי לסמוך, אותו דבר גם במקום ישוב על תסמוך שאתה לא צריך ללמוד כדי לדעת איך להתנהג דיש מספיק מורי הוראות והשני תלמיד חכם, ככה לא תגיע לקניני התורה.

האם רב שהוא עניו יש יותר לסמוך על הפוסקים שלו שיש לו יותר סיעעא דשמיא לכוון לאמת

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דאיתא בגמ' עירובין י"ג עמוד ב' אמר רבי אבהו אמר שמואל שלש שנים נחלקו בין שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כהנהגתו והללו אומרים הלכה כמותנו, יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל, וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שאר הוראות להורות אלא בגדל מהן, ולפי"ז יש לבאר דהעניו מעדיף לפרוש מן ההוראה מלמיתח מי שיועד יותר טוב להכריע, ומדוע פוסקים כבית הלל בגלל שהם ענווים, ותרצתם בארבע אופנים.

הרה"ג חניניה מצנר שליט"א ירושלים

נראה להעיר, מהא דאיתא בגמ' נדה כ' אמר רבי אלעזר ענוונותא דרבי חנינא גרמא לי דחזאי דמא ומה רבי חנינא דענותן הוא מחית נפשיה לספק וחזא אנא לא אחזי. ופירש רש"י כתי" ענותן, ולא היה רודף אחר הוראות להורות אלא בגדל מהן, ולפי"ז יש לבאר דהעניו מעדיף לפרוש מן ההוראה מלמיתח נפשיה אספיקא, וכ"ז שאין הדבר ברור לו כשמש אינו מורה, ולכן סמכנין יותר אהוראתו.

הגאון אליהו אלישע נכס שליט"א בעהמ"ס באר אליהו כולל ש"ס, צאנז ירושלים

יש לציין שהוא גם ענין מצויאיות ולא רק סגולי שהרי בגמ' קידושין מט"ב אמרו סימן לגסות הרוח עניות, ואמרו שם דליינו עניות דתורה, ופירש"י דה" עניות דהגס רוח סומך על זכרונו ובטוח שאינו צריך הוא לחזור על תלמודו, ובזה גרסו לו השכחה.

גליון זה נודב ע"י ידידו
הרה"ג יוסף יונה הורביץ שליט"א ירושלים
לעילוי נשמת זקנו
הגה"ק שמואל רוזנברג זצ"ל בעל הבאר שמואל
נלב"ע י"א סיון ת.נ.צ.ב.ה.
מאה שנה לפטירתו

גליון זה נודב ע"י ידידו
הרה"ג שמואל יעקב לידר שליט"א
ירושלים
לעילוי נשמת זקנתו
ה"ה מרת פריידא רבקה בת הרב ישראל ע"ה
נפטרה ג' סיון ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידו
בעלי צייג'ני גני גאולה
לזיכוי רבבות לרגל חג מתן תורה
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זיכה לברכת התורה
אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד

גליון זה נודב ע"י ידידו
הרב משה שטינגליץ שליט"א בני ברק
לרגל שמחת הולדת בנו בכורו במז"ט
וברכ מול טוב לאביו
ידידו הגאון הנפלא רבי אברהם שטינגליץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר
ולחמיו הרה"ג עזריאל אהרונוביץ שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יהיה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידו
הגאון אהרן שפרינגער שליט"א בית שמש
ראש כולל הר סיני
לרגל שמחת אירוסין בנו
הבה"ח המופלג בתוריש" חיים ישראל יצחק נ"ו
עב"גבת הרה"ג מרדכי רוזן שליט"א בית שמש
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יהיה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידו
הגאון רבי בערל קרניאטו שליט"א
ר"מ ביישיבת בעלזא סולסטון
לעילוי נשמת אביו
הרב יצחק בן הרה"ג דוב בערל ז"ל
נלב"ע ד' סיון תשס"ט ת.נ.צ.ב.ה.

מדוע נבחר יום השבת לקבלת התורה ?

מדוע קבלת התורה היתה דווקא בשבת

הרי היה בזה כמה חששות של חילולי שבת?

איתא בגמרא שבת פ"ו ע"מ ב' דכ"ע מודה שבשבת ניתנה תורה.

יש להקשות: מדוע נתן הקב"ה את התורה דווקא בשבת, ולא ביום חול, הרי מסתמא היה כוונה מיוחדת בכך, כך מקשה בבבלי יקר פרשת ויחי פרק מ"ט פסוק ט"ו. וכן בשם משמואל חג השבועות, וכן המהר"ל בדרך החיים פרק ו' משנה ח', וכן בספר העקרים מאמר ב'.

מעדני אשר: נראה להוסיף שהקושיא יותר חזקה, שהרי היה בנתינת התורה בשבת כמה חששות של חילולי שבת, א"כ מדוע בחר הקב"ה את יום נתינת התורה דווקא בשבת.

הראשון: הרי קימ"ל יורה דעה סימן רמ"ה ס"ק י"ד דאין קורין לתינוקות בתחלה בשבת, מה שלא למדו משום טורח שבת, ומקורו בגמ' נדרים ל"ז ע"א וברש"י משום עונג שבת, א"כ הרי הקב"ה שומר את כל התורה אף איסורי דרבנן, א"כ איך נתן את התורה בשבת, כך מקשה בספר שמנה לחמו חלק א' ע"מ כ"א, וכן בספר מעשה יחיאל פרשת תולדות ע"ין בספר מעדני אשר חג מתן תורה ע"מ כ"ח כמה תרוצים נפלאים.

השני: איך עקר הקב"ה את ההר במתן תורה, הרי זה איסור דאורייתא, כמו דמבואר בגמ' שבת ע"ג ע"מ ב' אמר רב ששת היתה לו גבשושית ונטלה בבית חייב משום בונה, בשדה חייב משום חורש, והרי איתא בגמ' ירושלמי ראש השנה פרק א' דף נ"ז טור ב' שהקב"ה שומר את התורה, כך מקשה החתם סופר בתורת משה לשבועות ד"ה כפה, וכן בדרשות חתם סופר חלק ב' ע"מ רפ"ח, ע"ין בספר מעדני אשר חג מתן תורה ע"מ כ"ה כמה תרוצים נפלאים.

השלישי: איתא בגמ' שבת פ"ח ע"ב דבשעת מתן תורה חזרו ישראל י"ב מילין לאחוריהן, איך היה מותר, הרי על השבת כבר נצטוו במרה שהיה קודם מתן תורה, כך הקשה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג ח"ג סימן ל"ד, וכן הרוקח בסימן רע"ח, וכן פנים יפות פרשת יתרו, ובחתם סופר הנמ"ח שבת פ"ח ע"ב, וכן בשו"ת בנין שלמה חלק א' סימן י"ט בסופו, וכן בשו"ת תורת חסד סימן ל"ה ס"ק ו', וכן בשו"ת דברי מלכאל חלק ה' סימן י"ז, וכן בבלי חמדה פרשת יתרו ע"ש ע"ין בספר מעדני אשר חג מתן תורה ע"מ ל' כמה תרוצים נפלאים.

הרביעי: איך כפה הקב"ה את ישראל על קבלת התורה בשבת, הרי אין כופין על המצוות בשבת, וכבר נצטוו על השבת במרה, כך מקשה הכלי חמדה מועדים פסח מצה ע"מ רצ"ב ע"ין בספר מעדני אשר חג מתן תורה ע"מ כ"ז כמה תרוצים נפלאים.

איכא כמה תרוצים נפלאים מדוע בחר הקב"ה דווקא את יום השבת:

א. כי אין קנין התורה תלוי בתנועה כמו קנין הממון, כי על הרוב ממרחק יביא לחמו, אבל קנין התורה תלוי בעמל הנפש ומנוחת הגוף, כי מטעם זה ניתנה התורה בשבת יום מנוחה, ולכן אומר הפסוק ויחי מ"ט ט"ו וירא מנוחה כי טוב, כך תירץ בבבלי יקר פרשת ויחי פרק מ"ט פסוק ט"ו.

ב. שאם נתנה תורה בחול, היה האדם אומר שכשם שיש שביתה למלאכה שהיא בחול כך יש שביתה מן התורה, ולכן נתנה התורה בשבת שהוא שביתה מן המלאכה ואינו שביתה לתורה, ועתה ימי החול הם ק"ו אם השבת שהם ימי שביתה מן המלאכה אינו יום שביתה מן התורה, ימות החול שאינם ימי שביתה מן המלאכה אינו דין שלא תהא שביתה מן התורה, כך תירץ דרך חיים על אבות פ"ב מ"ח.

ג. אורייתא וקב"ה כולא חד, וכל התורה הוא שם משמותיו של הקדוש ברוך הוא, והנה כתיב באשת מנוח שופטים י"ג מות נמות כי אלקים ראינו, ובכן יש להפליא אם בראיית המלאך כך, איך אפשר לאדם קרוץ מחומר לקבל את התורה שהיא אלקית, אך יש לומר דשבת היא יומא דנשמתא, וכבר אמרנו שבשבת הגוף בהכרח טפל לנשמה, וזהו יום השביעי שבת לה' אלקיך היינו שגוברים הכחות הרוחניים, וע"כ אפילו עם הארץ אימת שבת עליו, וע"כ באמצעות שבת ה' אפשר לקבל התורה, כך כתב בשם משמואל חג השבועות.

ד. ע"פ מה דאיתא בגמרא נדרים ל"ב ע"מ א' אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריית יומם ולילה חוקות וארץ לא שמת, ואדם היושב ועוסק בתורה מקיים את העולם, ונעשה בזה שותף בבריאת שמים וארץ, וענין זה מצינו גם אצל שמירת שבת, כדאיתא באור החיים הקדוש בראשית ב' ג' שלא ברא ה' כח בעולם זולת לעמוד ששת ימים, ובשבת משפיע נפש לעולם שיעור המקיים עוד ששה ימים, וזולת זה היה העולם חרב בגמר ששת ימים וחוזר לתוהו ובוהו, ולזה בשבת ניתנה תורה לישראל כי טובים השנים כאחד לקיום העולם וליעשות על ידיהם שותף להקב"ה במעשה בראשית, כך תירץ בעצי חיים פרשת יתרו, וכן מן הדברי יציב עיני אצורת דברי יציב שבת פ"ו ע"מ ב' ועיין שם עוד כמה באורים נפלאים.

ה. ע"פ מה דאיתא במדרש מובא בטור אורח חיים הלכות שבת סימן ר"צ אמרה תורה לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו ואני מה תהא עלי, אמר לה יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך, ואפשר דמראש מקדם נתן התורה בשבת לרמוז דעיקר לימוד בשבת, כך כתב החיד"א בספרו מראית העין שבת פ"ו.

ו. ע"פ מה שמבואר בספרים שבעל עבירה התורה יכול להזיק לו כמו שמבואר בגמרא יומא ע"ב דמי שלא זכה נעשית לו התורה סם המות, והארכתי בזה בדברים נפלאים במעדני אשר פרשת יתרו שנת תשע"ז לכן ניתנה דווקא בשבת, ע"פ דברי הגמ' שבת ק"ח עמוד ב' אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתה, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, כדי שיהא נקי מעוונות, מעדני אשר.

מעדני אשר: ובזה יש ליישב קושיא חמורה שהקשה בבית שמואל בהקדמה לאבן עזר על הא דמבואר בגמ' שבת פ"ז דהוסיף משה יום אחד מדעתו, דקשה איך דחה משה רבינו את יום מתן תורה ביום הרי הכניס את כל העולם בסכנה, דאיתא בגמ' דבלי תורה כל העולם היה בסכנה, אלא שראה שעדיין עם ישראל לא היו מספיק בטהרה ובמדות כדי לקבל את התורה, וכזה תורה אין מצלת את העולם לכן דחאו.

ז. ע"פ מה שמצאנו דבר מבהיל באמוראים שהיו מעידים דבטירדא קטנה באמצע הלימוד זה היה משפיע על כל לימודם, דאיתא בגמ' עירובין ס"ה ע"א אמר אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי, אמר רבא אי קרצת כינה לא תנאי, חזינן מדברי הגמ' דבר חידוש ופלא, דבשביל פעם האחד שהאמא אמרה להביא כותח או לפעם האחד שמגרד כינים אי אפשר ללמוד, מזה חזינן דבטירדא הכי קטן זה כבר מוזיק ללימוד, וכמו שאיתא בגמ' מגילה כ"ח ע"מ ב' שמעתא בעי צילותא, ופירש רש"י דעת צלולה ומיושבת שאינו טרוד בכלום ומחשבה, ואם לאמוראים קדושי עליון גאוני עליון הזיק הפרעה קטנה על אחת כמה וכמה לנו, לפי הנ"ל אפשר לפרש את דברי הגמ' ברכות ס"ג ע"מ ב' שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, דהכוונה שבשעה שהוא לומד הוא כמו מת אי אפשר לדבר אתו שאר דברים הפלפאון לא עובד ולא מתעסק בשום דבר חוץ מהלימוד כזה אדם יתקיים אצלו התורה, ושמתחית כמוצא שלל רב שכן פירש החפץ חיים פרשת חוקת דהכוונת ממית עצמו שהוא בחינת מת באמצע הלימוד ע"ש משל נפלא, ולפי זה אמרתי להסביר את דברי הזוהר המפורסמים פרשת צו דף כ"ט דתלמיד חכם נקרא שבת, דהכוונה שתלמיד חכם באמצע הלימוד צריך להיות אצלו כמו שבת שאינו מרים פלפאונים ואינו מתעסק וחושב על מסחר באמצע הלימוד, ובזה אפשר לפרש בדרך נפלא את דברי הגמ' שבת פ"ו ע"מ ב' כולי עלמא מודה בשבת ניתנה תורה, דהכוונה דבשבת מי שעושה עצמו בחינת שבת שהוא מושבת מכל דברי החול או ניתנה תורה אז זוכה לתורה, ואפשר לכן ניתנה בשבת שיהא בלי טירדות, מעדני אשר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הגאון רבי שניאור זלמן שווארץ שליט"א

לוס אנגלס

לעילוי נשמת אחותו

האשה החשובה הרבנית מרת מרים אסתר הלפרין ע"ה

אשת הגאון רבי אברהם שליט"א

דומ"צ קהילת קונויץ ת"א ומגדולי רבני בית שמש

נפטרה בחג השבועות שנת תשע"ח

לאחר שנות יסורים וסבל שקיבלם באהבה

הונצח לרגל היארצייט הראשון

ת.נ.צ.ב.ה.

מדוע טעם התורה כמים שאין לה טעם?

מדוע התורה נמשלה למים ולא לדבר מתוק שיעשה יותר חשק ללמוד?

איתא בגמ' ב"ק י"ז ע"מ א' ע"ז ה' ע"מ ב', ב"ק פ"ב ע"מ א' אין מים אלא תורה.

באיזה חלק מהגוף נכנס התורה שלומדים?

כתוב בפסוק תהילים מ' ט' ותורתך בתוך מעי.

יש להקשות: ממתני נכנס תורה למעים, הרי תורה נשמר במוח ובלב.

ומצאתי בדמדרש פסיקתא דרב כהנא פסקא י' עשר תעשר מקשה קושיא הנ"ל וז"ל א"ר אחא בר עולא יש תורה בתוך מעיים, לא כך כתוב על לבם אכתבנה ירמיה ל"א ל"ב אלא אמר דוד יבא עלי אם ירד דבר בתוך מעיי עד שלא עשרתי אותו.

ובאר החיים הקדוש פרשת אחרי י"ח ב' תירץ באופן נפלא: מה שנתכוין לומר דוד המלך ותורתך בתוך מעיי, הכוונה היא שמרוב דביקותו באדון האדונים יתברך שמו לעד, עד שגם הלב נתהפך לעשות כמעשה הנשמה שבא החפץ בו והתאוה לעשות רצונו יתברך, ואומר ותורתך בתוך מעי, פירוש לרוב חשק עבודת הקודש עד שמרגיש בלומדו תורת ה' כאילו אוכל וממלא בני מעיו ממזון טבעי.

מעדני אשר: לפי דבריו אפשר להבין את דברי הרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ד' הלכה י"ג אני אומר שאין ראוי לטייל בפרדס אלא מי שנתמלא כריסו לחם ובשר, ולחם ובשר הוא לידע האסור והמותר וכיוצא בהם משאר המצות, וקשה מאמתי התורה נכנסת לכרס, ולפי הנ"ל אתי שפיר.

והרה"ק מקצאק ז"ע תירץ באופן נפלא: הכוונה דבאוכל אפילו שכבר אכל אף פעם לא שבעים כל כמה זמן נהיה עוד הפעם רעב ולא מסתפק מה שאכל מקודם, כך גם בתורה שאף פעם שלא יהא שבע שלמד כבר אלא שירצה כל פעם ללמוד עוד ועוד, לכן המשילו הרמב"ם שיהא חשוב בעיניו כמו שהכניס את התורה לתוך כריסו שאף פעם לא יאמר שבע אני שכבר למדתי.

ויסוד זה ראיתי בבת עין פרשת כי תבא שכתב דכתוב בקהלת "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו" וטעם הדבר כדי שיהא לו יסורים ותמיד משתוקק לטוב, אבל אנשים פשוטים היסורים שלהם הם בתאוות שרוצים עוד ועוד, אבל צדיקים בגשמיות מסתפקים במועט כמו שאמר יעקב בפרשת וישלח "וכי יש לי כול" אבל ברוחניות רוצים עוד ועוד, וזה הפרוש בפסוק תהילים צ"ד י"ב "אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו" אשרי האדם שכל היסורים שלו בעולם הם ברוחניות שלא מספיק ללמוד ורוצה עוד ועוד.

וכעין זה פירש ברבי עקיבא איגר על התורה בפירוש על תהילים על הפסוק, וכן בחתם סופר בלקוטים על תהילים כתב דבר נפלא על הפסוק ק"ט קכ"ב "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" דמי שמצא בדרכו אשר הולך אוצר גדול ואין לו כלים להניח בתוכם בלעדי כל מה שיוכל שאת, וכפלי כפלים צריך שישאיר, והנפש לא תמלא, אף כי שמח לבו באשר מצא, צר לו על הנשאר אשר לא יוכל להביא אליו, אע"פ שכבר עמד ליד זה, כן אמר דוד המלך שש אנכי על אמרתך שחננתי אולם "כמוצא שלל רב" שצר לו על שלא השיג הנשאר.

שנים התקשתי במאמר חז"ל הנ"ל מדוע המשילו את התורה למים לדבר שאין לזה שום טעם, היה צריך להמשיל את התורה לדבר יותר מתוק שיהא חשק ללמוד.

ושמחתי כמוצא שלל רב דמצאתי במדרש רבה שיר השירים פרק ג' פרשת א' עשר תרוצים:

א. מה מים מסוף העולם ועד סופו דכתיב לרוקע הארץ על המים כך תורה מסוף העולם ועד סופו שנאמר איוב י"א ארוכה מארץ מדה.

ב. מה מים חיים לעולם שנאמר שיר השירים ד' מעין גנים באר מים חיים כך תורה חיים לעולם שנאמר משל ד' כי חיים הם למוצאיהם.

ג. מה מים מן השמים שנאמר ירמיה י' לקול תתו המון מים בשמים כך תורה מן השמים שנאמר שמות כ' כי מן השמים דברתי עמכם.

ד. מה המים בקולי קולות שנאמר תהלים כ"ט קול ה' על המים כך תורה בקולי קולות שנאמר שמות י"ט ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים.

ה. מה המים משיבין הנפש שנאמר שופטים ט"ו ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי וגו' כך תורה שנאמר תהלים י"ט תורת ה' תמימה משיבת נפש.

ו. מה המים מטהרים את האדם מטומאה שנאמר יחזקאל ל"ו וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כך תורה מטהרת הטמא מטומאתו שנאמר תהלים י"ב אמרות ה' אמרות טהורות, ומה המים מטהרים הגוף שנאמר ויקרא י"ד ורחץ את בשרו במים כך תורה מטהרת הגוף שנאמר תהלים ק"ט צרופה אמרתך מאד.

ז. מה מים מכסים ערותו של ים שנאמר ישעיה י"א כמים לים מכסה כך תורה מכסים ערותן של ישראל שנאמר משל י' ועל כל פשעים תכסה אהבה.

ח. מה מים יורדין טיפין טיפין ונעשית נחלים נחלים כך תורה אדם למד ב' הלכות היום וב' למחר עד שנעשה כנחל נובע.

ט. מה מים אם אין אדם צמא אינה ערבה בגופו כך תורה אם אין אדם עיף בה אינה ערבה בגופו.

ובחפץ חיים על התורה בפרשת בלח על הפסוק ולא היה להם מים לשתות נמי מקשה מדוע המשילו את התורה לדבר שאין בה טעם עמו מים, ומתוך ע"פ מה דנפסק בש"ע אורח סימן ר"ד ס"ק ז' דעל שתיית מים אין מברכים עליו רק כששותהו לצמא, אבל אם שותהו רק כדי להוריד עצם שנתקע בגרון אין מברכים על המים, משא"כ בשאר משקים מתוקים מברכים עליהם בכל אופן, לכן אומרת הגמ' שתורה נמשלה למים שבן אדם מתחבר לזה רק כשהוא שותה את זה לצמא, ולא כשלומד תורה בשאר פניות והוספתו בדרך צחות ולא כשחנקתה אמציה, שחונקים אותו שילמוד המג"ש או אביו אז אינו מתחבר לתורה רק כששותהו לצמא.

י. מה המים מניחין מקום גבוה והולכים במקום נמוך כך תורה מנחת מי שדעתו גבוהה עליו ומדבקת במי שדעתו נמוכה עליו.

יא. מה מים אין מתקיימין בכלי כסף וזהב אלא בירוד שבכלים כך תורה אין מתקיימת אלא במי שעושה עצמו ככלי חרס.

יב. מה מים אין אדם גדול מתבייש לומר לקטן השקיני מים כך דברי תורה אין הגדול מתבייש לומר לקטן למדני פרק אחד דבר אחד או פסוק אחד ואפ"ל אות אחת.

יג. מה מים כשאין אדם יודע לשוט בהן סוף שהוא מתבלע כך ד"ת אם אין אדם יודע לשוט בהן ולהורות בהן סוף שהוא מתבלע.

יד. א"ר חמא בר עוקבא מה המים מגדלין את הצמחים כך ד"ת מגדלין את כל מי שהוא עמל בהן כל צרכן.

ובמפרשים כתבו לבאר דבר נפלא: הא דאיתא במשנה ברכות מ"ד עמוד א' השותה מים לצמא "מברך שהכל נהיה בדברו" רבי טרפון אומר "בורא נפשות רבות וחסרונן" דהנה הלומד תורה לשמה, מכל דיבור ודיבור נברא מלאך וגם ע"י זה יזכה שיהיה בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים כדכתיב ותגזר אומר ויקם לך, והנה התורה נמשלה למים כדאיתא בגמ' אין מים אלא תורה, וזה הפירוש במשנה "השותה מים לצמא" דהיינו שלומד תורה בחשקות ולשמה אומר "שהכל נהיה בדברו" דהיינו שיזכה שהקב"ה יקיים מה שגזר, רבי טרפון אומר "בורא נפשות רבות" שע"י לימוד התורה הוא בורא נפשות רבות דמכל דיבור ודיבור נברא מלאך, כך כתב בדברי מהר"א על התורה לקוטים ע"מ קל"ח ע"מ ב'.

ברכת מזל טוב ליידינו

הגאון הגדול רבי ניסים דרעי שליט"א

רב שכונת בית וגן

חבר נשיאות מפעל הש"ס וראש כולל מכון ראש פינה

לרגל שמחת נשואי בנו

הבה"ח המופלג בתור"ש כמר יוסף חיים דרעי נ"ו

עב"ג בת הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול שליט"א

ראש הקיבוץ בישיבת אור לציון

בנו של מרן ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי אליהו אבא שאול בנו של מורנו ורבינו שר התורה

פאר הדור והדרו רבינו בעל האור לציון זצוקלה"ה

יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים

להרבות תורה והוראה בישראל

יזכה לרווח נחת מכל יוצאי חלציו